63403/3

Vlaamse Regering

CONSEIL D'ETAT
LEGISLATION
26-04-2018
RAAD VAN STATE
WETGEVING

Ontwerp van decreet betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder Academie: de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren.

Art. 3. De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde wordt omgevormd tot de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren.

Art. 4. De Academie is een genootschap met rechtspersoonlijkheid.

Art. 5. De Academie draagt zorg voor de Nederlandse taal en letteren en bevordert de kennis en studie ervan.

Art. 6. De Academie is zelfstandig en ongebonden.

De Academie heeft de volgende kerntaken:

1° zorgen voor bewaring, duurzaam beheer, ontsluiting en verrijking van taalkundige en literaire bronnen als erfgoed van de cultuurgemeenschap;
2° de onderzoeksresultaten in het domein van Nederlandse taal- en letterenstudie bekendmaken;
3° standpunten en adviezen over taal en letteren formuleren en uitdragen;
4° een dynamische literaire canon samenstellen, promoten en regelmatig aanpassen;
5° artistieke en wetenschappelijke prestaties erkennen door prijzen in te stellen;
6° publieksparticipatie in cultuur en wetenschap bevorderen door openbare activiteiten te organiseren;
7° het wetenschappelijke debat bevorderen door openbare colloquia, studiedagen en lezingen te organiseren;
8° bemiddelen tussen wetenschappelijke en culturele instellingen in het domein van de Nederlandse taal- en letterkunde;

9° deelnemen aan nationale en internationale interacademische samenwerking.

Art. 7. De Academie zet in op samenwerking met organisaties uit binnen- en buitenland die bijdragen aan de verspreiding of promotie van de Nederlandse taal en letteren of cultuur in het algemeen. Die samenwerking kan zich op inhoudelijk, organisatorisch of beheersmatig vlak afspelen.

Art. 8. De Academie bestaat uit maximaal veertig leden en een onbepaald aantal ereleden. De leden zijn academici, auteurs en personen die in België actief zijn in het domein van de Nederlandse taal en letteren, door aanstelling of door aanwezigheid in het publieke debat. De leden hebben een aantoonbare verdienste die verband houdt met de missie van de Academie.

De ereleden zijn ofwel ex-leden ofwel academici, auteurs en personen die in het buitenland actief zijn in het domein van de Nederlandse taal en letteren.

De Academie streeft bij haar samenstelling naar een zo representatief mogelijke afspiegeling van de maatschappij.

Art. 9. Leden en ereleden vormen samen de algemene vergadering. Ereleden kunnen deelnemen aan alle beraadslagingen van de algemene vergadering, maar ze hebben geen stemrecht.

De algemene vergadering heeft de volgende bevoegdheden:
1° leden en ereleden verkiezen, benoemen en ontslaan;
2° de raad van bestuur verkiezen en ontslaan;
3° de voorzitter, de ondervoorzitter en de vaste secretaris verkiezen en ontslaan;
4° de statuten goedkeuren en wijzigen;
5° het huishoudelijk reglement goedkeuren en wijzigen;
6° jaarlijks de begroting, de resultatenrekening en de balans goedkeuren;
7° het personeelsstatuut van de Academie goedkeuren en wijzigen.

Naast de bevoegdheden in het tweede lid is de algemene vergadering bevoegd in alle gevallen waarin de statuten dat vereisen.

Art. 10. De voorzitter en de ondervoorzitter zijn lid van de Academie. De voorzitter en de ondervoorzitter worden verkozen voor vier jaar. Hun mandaat is maximaal één keer verlengbaar.

Art. 11. De vaste secretaris is lid van de Academie. De vaste secretaris wordt verkozen voor vier jaar. Zijn mandaat is maximaal één keer verlengbaar.

Art. 12. De raad van bestuur bestaat uit de voorzitter, de ondervoorzitter, de vaste secretaris en ten minste twee andere bestuurders. De leden van de raad van bestuur kunnen leden of ereleden van de Academie zijn, maar ook niet-leden die om hun technische expertise worden aangetrokken. De meerderheid van de leden van de raad van bestuur is lid van de Academie.

De raad van bestuur verbindt de organisatie tegenover derden.

De raad van bestuur is bevoegd om alle handelingen te verrichten die nodig of dienstig zijn om het doel van de Academie te verwezenlijken, met uitzondering van de handelingen die aan de algemene vergadering zijn voorbehouden.

De raad van bestuur kan bevoegdheden delegeren aan een of meer van zijn leden en aan bijzondere volmachthouders die geen deel uitmaken van het bestuur.

De raad van bestuur kan commissies instellen voor aangelegenheden die betrekking hebben op de werking van de Academie.

Art. 13. De statuten van de Academie bevatten nadere regels over de werking van de Academie. De statuten worden bekendgemaakt in de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad.

Art. 14. Regels en afspraken over de operationele werking van de Academie worden opgenomen in het huishoudelijk reglement.

Art. 15. De kredieten voor de subsidiëring van de werking van de Academie worden in de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap vastgelegd.

Art. 16. De Academie bepaalt autonoom haar financiële beleid en kan bijkomende middelen verwerven uit erfstellingen, legaten, bijdragen van instellingen en particulieren en andere baten. De Academie houdt daarbij altijd haar doelstellingen voor ogen en vrijwaart haar objectieve besluitvorming.

Art. 17. §1. De Academie kan een reserve aanleggen. Die reserve voldoet aan de geldende boekhoudkundige regels en wordt aangewend om de kerntaken, vermeld in artikel 6, tweede lid, van dit decreet, te verwezenlijken. De reserve wordt geregistreerd op de volgende rekeningen, vermeld in de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel, dat als bijlage is gevoegd bij het koninklijk besluit van 19 december 2003 betreffende de boekhoudkundige verplichtingen en de openbaarmaking van de jaarrekening van bepaalde verenigingen zonder winstoogmerk, internationale verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen:
1° rekening 13: bestemde fondsen;
2° rekening 14: overgedragen resultaat.

De organisatie neemt een reserve die opgebouwd is met subsidiemiddelen, afzonderlijk op in de balans als onderdeel van het eigen vermogen.

§2. De organisatie kan met eigen opbrengsten onbeperkt een reserve aanleggen.

§3. De gecumuleerde reserve die met subsidies opgebouwd is, of de gecumuleerde overgedragen subsidie mag maximaal 20% bedragen van de gemiddelde jaarlijkse personeels-en werkingskosten, berekend over een periode van drie voorafgaande werkingsjaren. De personeels- en werkingskosten omvatten alle kosten die betrekking hebben op de uitvoering en de realisatie van de kerntaken, vermeld in artikel 6, tweede lid. Bij de berekening van de gecumuleerde reserve wordt geen rekening gehouden met eenmalige uitzonderlijke inkomsten.

§4. Als de gecumuleerde reserve die met subsidies opgebouwd is, meer bedraagt dan de hoeveelheid, berekend conform paragraaf 3, wordt het teveel ingehouden van de volgende dotatie die toegekend moet worden aan de Academie.

§5. De Vlaamse Regering kan een afwijking toestaan van het percentage, vermeld in paragraaf 3, op voorwaarde dat de vereniging daarvoor een gemotiveerd bestedingsplan voorlegt.

Art. 18. De volgende regelingen worden opgeheven:
1° de wet van 2 augustus 1924 houdende toekenning van de rechtspersoonlijkheid aan de Koninklijke Academie der Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, de Koninklijke Vlaamse Academie, de Koninklijke Academie voor Franse Taal en Letterkunde en de Koninklijke Academie van Geneeskunde, voor wat betreft de Academie;

2° het decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.

Art. 19. De besluiten die genomen zijn ter uitvoering van het decreet, vermeld in artikel 18, 2°, blijven van kracht tot op de datum van de eerste algemene vergadering na de datum van de inwerkingtreding van dit decreet.

Art. 20. De bepalingen van dit decreet worden voor de eerste maal toegepast op de datum van de eerste algemene vergadering na de inwerkingtreding van dit decreet.

De leden van de Academie die op de datum van de inwerkingtreding van dit decreet zijn benoemd conform het decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde vormen de eerste algemene vergadering.

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel,

Sven GATZ

**ONTWERP VAN DECREET BETREFFENDE
DE KONINKLIJKE ACADEMIE VOOR NEDERLANDSE TAAL EN LETTEREN**

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. Algemene toelichting

1. Samenvatting

Dit ontwerp van decreet vervangt het decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal-en Letterenkunde (KANTL). Met dit nieuwe decreet worden verschillende onderdelen uit het vroegere decreet van 1980 aangepast aan de veranderde werking van de KANTL enerzijds en aan de huidige wetgevende context anderzijds.

2. Situering

Dit ontwerp van decreet introduceert enerzijds een aantal nieuwe elementen in de werking van de KANTL en omvat anderzijds de aanpassing aan de huidige maatschappelijke realiteit van een aantal opdrachten en werkwijzen die reeds werden vastgelegd in het oude decreet van 1980. Het gaat hierbij om zowel inhoudelijke als organisatorische elementen.

Het voorliggende ontwerp van decreet is afgestemd op de werking van de KANTL zoals die vandaag de dag in de praktijk gangbaar is. Tegelijkertijd worden in samenspraak met de raad van bestuur van de KANTL ook een aantal nieuwe opdrachten vastgelegd.

De vervanging van het bijna veertig jaar oude decreet uit 1980 door voorliggend ontwerp, komt tegemoet aan een nood die al langere tijd werd aangevoeld binnen zowel het dagelijks bestuur als de algemene vergadering van de KANTL. Vooral de noodzaak om de bestuurlijke organen en procedures meer af te stemmen op de hedendaagse maatschappelijke situatie en algemeen aanvaarde werkingswijzen, en aldus de bestuurskracht te versterken, vormde de motivatie om tot een vernieuwing van het oude decreet over te gaan.

Ook de hernieuwde dynamiek die de jongste jaren in de schoot van de KANTL ontstond, de grotere focus die de voorbije jaren/decennia werd gelegd op de niche van teksteditie en bronnenstudie én het gewijzigde letterenlandschap - waarbij de KANTL ook een nauwere samenwerking met andere actoren uit het literaire middenveld vond (cfr. het Canon-project in samenwerking met het Vlaams Fonds voor de Letteren) - vroegen om een aanvulling en herformulering van de kerntaken.

3. Inhoud

Binnen het voorliggend ontwerp van decreet worden de kerntaken van de KANTL expliciet ge(her)formuleerd en een aantal nieuwe werkingselementen (zoals onder meer de publiekswerking, de samenstelling en actualisering van de literaire canon, ...) die recent binnen de KANTL werden opgenomen, als bijkomende kerntaken vastgelegd.

Hierdoor wordt de hedendaagse rol en taak van de KANTL verduidelijkt én decretaal verankerd.

In het voorliggende decreet worden tevens een aantal organisatorische aanpassingen doorgevoerd. Zo werd voor wat het ledenaantal betreft, aansluiting gezocht bij wat gebruikelijk is in andere Belgische academies.

Concreet omvat dit onder meer het volgende:

- het aantal leden wordt verhoogd;
- de termen "Algemene Vergadering" en "Raad van Bestuur" worden opgenomen en hun rollen gedefinieerd;
- de termijnen voor de mandaten voor voorzitter, ondervoorzitter en vast secretaris worden aangepast.

4. Advies Raad van State en strategische adviesraden[1]

[1] In voorkomend geval

B. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel vereist geen toelichting.

Artikel 2-5

De Academie werd onder de benaming "Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde" gesticht bij Koninklijk Besluit van 8 juli 1886. De Academie is een genootschap met rechtspersoonlijkheid, bij wet van 2 augustus 1924 houdende toekenning van de rechtspersoonlijkheid aan de Koninklijke Vlaamse Academie.

Bij Koninklijk Besluit van 20 april 1972 werd de naam gewijzigd tot: "Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde". Haar bestaan werd door de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap bekrachtigd bij decreet van 13 februari 1980. In dat decreet werden bestuurders, vast secretaris en leden verkozen door de Academie en benoemd door de Vlaamse regering.

Het liggend streepje dat voorheen in de naam stond, kan in de toekomst worden weggelaten omdat de Academie zich vandaag de dag toelegt op taal en letteren, wat ruimer is én wordt aanzien dan enkel taalkunde en letterkunde. In die zin dient men de nieuwe benaming 'Taal en Letteren' dus te lezen als 'de beoefening, bevordering en studie van de Nederlandse taal en letteren'. Daarmee stroomlijnt de KANTL – waarvan de verkorting identiek blijft - haar naamgeving met gelijkaardige academies.

De verschillende Franstalige en Nederlandstalige academies die het voorwerp uitmaken van de wet van 1924 hebben oorspronkelijk alle een zelfde juridische vorm: genootschap met rechtspersoonlijkheid.

De missie van de Academie heeft betrekking op de Nederlandse taal en letteren, die ze bestudeert en waarvan ze het prestige promoot ten behoeve van de hele Vlaamse Gemeenschap.

Artikel 6

De zelfstandigheid vormt een cruciaal element binnen de dagelijkse werking van de Academie. Sinds haar oprichting heeft de Academie het 'welzijn en prestige' van de Nederlandse taal en letterkunde onder haar hoede. In die hoedanigheid stimuleert/promoot/voert ze wetenschappelijke studies en tekstedities waarvoor op de commerciële markt geen plaats is. Met hetzelfde doel schrijft de Academie prijzen uit die voornamelijk moeten dienen als stimulering van het onderzoek over de Nederlandse taal en literatuur.

De Academie stimuleert ook de kennis over taal en literatuur in de onderwijswereld en bij het brede publiek. Recent kreeg die opdracht een meer concrete vorm met de ontwikkeling (in samenwerking met het Vlaams Fonds voor de Letteren) van een literaire Canon waarbij een bloemlezing werd samengesteld van 50+1 auteurs/werken uit de Nederlandstalige literatuur als leidraad voor de onderwijswereld en het ruime publiek. Het actualiseren (vijfjaarlijks) en de publiekszorg voor deze literaire canon is één van de nieuwe opdrachten die decretaal worden vastgelegd.

De KANTL biedt als zelfstandige en ongebonden instelling tevens een geschikt forum voor gesprek en overleg tussen zowel de universitaire als niet-universitaire centra die zich bezighouden met taal en letteren.

Artikel 7

De Academie zet sinds enkele jaren extra in op het uitbouwen van goede contacten met andere organisaties uit het taal- en letterenveld. Daarbij ontstonden een aantal partnerschappen zoals bijvoorbeeld met het Vlaams Fonds voor de Letteren voor het samenstellen van de literaire canon en met het Poëziecentrum (Gent) voor de organisatie van colloquia en publieksevenementen.

Andere partners zijn onder meer het Letterenhuis (beheer van letterenarchief), de Vlaamse Erfgoedbibliotheek (overleg over de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren), de Nederlandse Taalunie en het Instituut voor Nederlandse Taal (INT, Leiden) waar de KANTL een zitje heeft in de raad van advies. Voor een aantal van die binationale initiatieven (DBNL, INT) draagt de KANTL bij tot het garanderen van de Vlaamse inbreng.

Aangezien de Academie ook deel uitmaakt van de cluster van Vlaamse academies, werkt zij ook nauw samen met de Brusselse Koninklijke Vlaamse Academie voor Kunsten en Wetenschappen van België (KVAB). Met deze academie deelt zij het lidmaatschap van de Europese Organisaties van Academies (ALLEA, All European Academies) als gesprekspartner van de Europese instellingen.

Inzake voordrachten voor de Nobelprijs Literatuur overlegt de Academie zowel met de Koninklijke Vlaamse Academie voor Kunsten en Wetenschappen (KVAB) als de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen KNAW (Amsterdam). En met haar adviserende rol bij onder meer Taalunie-initiatieven als het Instituut voor de Nederlandse Taal en de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, draagt zij tevens bij aan een grensoverschrijdende dialoog.

Artikel 8

Sinds de oprichting van de Academie ligt het wettelijke maximum aantal gewone werkende leden op dertig. Met het decreet van 13 februari 1980 werd de mogelijkheid geboden om naast een onbeperkt aantal binnenlandse ereleden én maximaal vijfentwintig buitenlandse ereleden ook nog eens vijf zogenaamde buitengewone leden aan te trekken: mensen met hetzelfde profiel als de gewone leden, maar werkzaam in de Franstalige, Duitstalige of Brusselse cultuurgemeenschap van België.

Het voorliggend ontwerp van decreet voorziet in de verhoging van het aantal werkende leden tot veertig en hanteert enkel een onderscheid tussen gewone leden en ereleden. Zo wordt ook komaf gemaakt met de vier categorieën van diverse leden die in de praktijk sowieso deel uitmaakten van eenzelfde vergadering. Ereleden kunnen deelnemen aan de debatten maar hebben geen stemrecht.

Door het maximum aantal leden op veertig te brengen, hanteert de Academie hetzelfde richtgetal als in de zogenaamde 'klassen' van de Koninklijke Academie van Wetenschappen en Kunsten van België.

Via de verhoging van het aantal gewone leden wordt de Academie ook in de mogelijkheid gesteld om binnen een redelijke termijn, een zo maximaal mogelijke representatieve afspiegeling van de hedendaagse maatschappij na te streven.

Artikel 9 tot 12

Met de termen 'Algemene Vergadering' en 'Raad van Bestuur' wordt aansluiting gezocht bij de hedendaagse terminologie. Daarenboven wordt, in tegenstelling tot het decreet van 13 februari 1980, de mogelijkheid geboden om de Raad van Bestuur niet langer te beperken tot de voorzitter, ondervoorzitter en vast secretaris maar ook uit te breiden met twee extra leden of niet-leden die omwille van hun technische expertise worden aangetrokken.

De termijn voor het mandaat van voorzitter, ondervoorzitter en vast secretaris wordt vastgelegd op vier jaar, éénmaal verlengbaar. In tegenstelling tot het decreet van 13 februari 1980, waar het mandaat voor voorzitter en ondervoorzitter werd beperkt tot één jaar, biedt dit meer rechtszekerheid en de mogelijkheid tot ontwikkeling van langetermijnplannen.

De Algemene Vergadering is het hoogste beslissingsorgaan. De Raad van Bestuur bepaalt het beleid van het genootschap en stelt de begroting en rekeningen op. De vaste secretaris heeft de operationele leiding. De voorzitter zit de vergaderingen voor. Het dagelijks bestuur kan toevertrouwd worden aan de Vast secretaris of aan een Bureau, samengesteld binnen de Raad van Bestuur.

Door de Raad van Bestuur kunnen commissies opgericht worden waaraan bepaalde aangelegenheden worden gedelegeerd. In de Raad van Bestuur kunnen ook experten worden opgenomen. Hun bevoegdheid is beperkt tot welomschreven materies.

Artikel 13

Het decreet bevat enkel de benaming en een globale omschrijving van de bevoegdheid van de voornaamste bestuursorganen. Een verdere uitwerking van de bevoegdheden van de bestuursorganen gebeurt in de statuten. Op die wijze hoeft een kleinere aanpassing van de bestuurlijke bevoegdheden van de algemene vergadering of raad van bestuur van de Academie in de toekomst niet tot een wijziging van het voorliggende decreet te leiden.

Artikel 14

Het huishoudelijk reglement bevat de bepalingen over de procedures die gevolgd worden om een voor de leden transparante werkwijze te garanderen inzake werking en de verschillende niveaus van bestuurlijke organisatie.

Artikel 15 tot 17

Conform de afspraken die ook voor andere door de Vlaamse overheid gesubsidieerde instellingen gelden, worden afspraken gemaakt inzake het aanwenden van de dotatie (en eventuele reservevorming) die door de Vlaamse Gemeenschap aan de Academie ter beschikking wordt gesteld.

Artikel 18 tot 20

Deze artikelen vereisen geen toelichting.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel

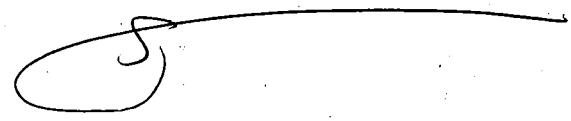

Sven GATZ